SUPLIMENT LA ZIARUL „EPOCA”

Cum Am fost judecat

Istoria judecăţii celor P. Sfinţiţi 11 Archierei, la cari s'a alăturat a doua zi şi un al doi-spre-zecelea,—mai nemerit era să fie al trei-spre-zecelea,—este istoria unei nelegiuiri ne mai pomenite în ţara noastră. Ţara întreagă, prin vorbă, prin tipar, prin scris, prin întruniri, a judecat anticanonica şi ilegala mea condamnare, eşită din uneltirea urei şi răsbunării, care a însufleţit pe judecătorii şi împlinitorii ei.

Hotărîrea condemnătoare, monument de o născocită archeologie bisericească, pe temeiuri mincinoase, ar fi putut fi un adevărat asasinat judecătoresc, dacă simţimîntul public nu s'ar fi deşteptat la timp prin însăşi nedibăcia făptuitorilor.

Obrazul bisericesc pe care 'l înfăţişez, 'mi impune datoria supunerii către depositarii autorităţii bisericeşti şi politiceşti, ori-care ar fi purtarea lor, nedîndu-mă înlături de la nici o jertfă pentru binele ţărei, cinstea Suveranului şi liniştea Bisericei, 'mi dă însă în acelaş timp şi dreptul de a mă plînge după pilda dată de Sfîntul nostru Apostol Pavel, în numele legilor veşnice ale Justiţiei şi a invoca drepturile ce ea 'mi dă.

Cine a urmărit judecata mea, cine a citit hotărîrea, cine a văzut modul esecutării acestei hotărîri, a înţeles că actul îndreptat contra mea a fost un act revoluţionar, voit şi sprijinit de guvern, fără aprobarea făţişe a Majestăţii Sale Regelui.

Isbit în drepturile mele de Cap ierarchic al Bisericei romîne, de cetăţean (de şi pînă şi drepturile de cetăţean mi s'au contestat, pe motiv că Episcopul n'are dreptul de a fi ales în Cameră şi Senat, ci numai acela de a fi de drept în Senat), şi de om, prin călcarea legilor din năuntru şi din afară, aş fi fost în drept să mă împotrivesc. Am gîndit că este mai bine să mă supuiu, zicînd împreună cu Sf. Ambrosie celor ce aŭ pus stăpînire pe persoana şi averea mea:

«Vreţi averea? aveţi puterea! vreţi să fiu «mort între cei vii? vă urmez. Nu mă veţi «vedea înconjurat de poporul venit la gla«sul meŭ îmbrăţişând altarurile, dar voiŭ «primi moartea pentru a cinsti altarurile. «Soldaţilor şi armelor lor nu voiŭ împotrivi «alte arme de cît lacrimile mele».

In această stare sufletească, aş fi fost mulţumit, să îndur nedreptăţile, aşteptînd ceasul îndreptării, ce nici o dată nu întîrzie a se face. Birfitorii, judecătorii pătimaşi, cei cu sufletele însetate de ură, nu m'aŭ lăsat însă în pace nici după condamnare. Prin broşuri anonime, în scop de a justifica revoltătoarea hotărîre, aŭ adus în potriva mea noui uneltiri, iar prin Enciclica trimisă Bisericilor ortodoxe din afară, 'mi-aŭ pus în sarcină alte închipuite învinuiri. Dator sunt să aduc lumină, şi să arăt credincioşilor, cît am fost de asuprit şi nedreptăţit.

Procedura anticanonică

Protivnicii mei, obraze bisericeşti şi politiceşti, înţelegînd că s'a călcat înainte de toate, principiile fundamentale ale celei mai începătoare societăţi, aŭ căutat să întunece adevărul, spunînd că judecata bisericească are alte regulĭ de cît cea politicească, că canoanele, ori-care ar fi duhul lor, trebuesc aplicate aşa cum s'aŭ alcătuit, chiar dacă ar fi în împotrivire cu legile din afară. Aŭ zis că la urma urmelor n'am fost dat judecăţei, ci chemat numai la o mărturisire duhovnicească!

Am fost chemat la judecată, de azi pe mîine, cu trei citaţiuni făcute în două zile. Am fost acuzat de călcarea rînduelilor Sfintei liturghii, mai în urmă chiar de eresie, am fost învinuit că m'am dat de Fiul lui Dumnezeŭ, că am comis crime pedepsite de canoane şi de Codul penal, şi actul de acuzaţiune nu mi s'a comunicat.

Am cerut să mi se recunoască dreptul de a avea un apărător şi mi s'a respins cererea, zicîndu-mi-se că, lumina în sfeşnic trebue să ardă singură! Am fost judecat de acuzatorii mei. Am fost osîndit îndată după citirea actului de acuzaţiune, fără cercetarea probelor, fără instrucţiunea învinuirilor, fără ascultare de martori, fără acte scrise cari să purceadă, de la mine — saŭ măcar de la alţii,—pentru închipuite fapte ce s'ar fi petrecut cu anĭ de zile înainte de a fi ales Mitropolit Primat. Am fost acuzat, că am făptuit cu un ocnaş, pe bănuiala unor scrisori dovedite plăsmuite! Şi se zice că aşa este judecata bisericească! Cită uitare de sine, cîtă răutate, cîtă îndrăsneală!

Judecata bisericească este judecata lui Dumnezeŭ, căci se întemeiază pe o putere divină. «Cîte veţi lega şi deslega pe pămînt, vor fi legate şi deslegate şi în cer» (Ioan XX. 23). Aşa dar biserica Mîntuitorului are drept de a judeca şi pedepsi pe călcătorii legilor sale.

Ce am zice de o judecată lumească, făcută în condiţiunile celei de sus, fără timp de prepararea apărărei, fără comunicarea învinuirilor, fără apărare, fără probe, cu judecători acuzatori, cu ameninţări şi violenţe asupra celor îndoioşi, cum a fost P. S. L. Arhiereii Valerian şi Ieronim, cu uneltiri de acte plăsmuite? Ce am zice de o hotărîre dată în chipul acesta? Că este o faptă odioasă, că tribunalul care a pronunţat'o este după cuvîntul canoanelor *«un tribunal tîlhăresc»*.

Ei bine, este cu putinţă ca ceea-ce nu este permis unei judecăţi lumeşti, să fie învoit unei judecăţi bisericeşti, care este judecata Dumnezeiască? Cum? judecata lui Dumnezeŭ mai tîlhărească, mai păcătoasă de cît judecata oamenilor lumeşti? Aceasta nu se poate.

Neadevăr zic cei-ce spun că în judecata bisericească s'ar îngădui grozăvii ce nu sînt cu putinţă în judecata politicească.

Voiŭ dovedi îndată că aşa este.

Dar să presupunem că canoanele ar încuviinţa o procedură de judecată cu totul deosebită, înlăturîndu-se îngrădirile fundamentale pentru drepturile omului. Ce tărie pot avea asemenea canoane? nici una. Faţă cu asemeni dispositiuni împotrivitoare legilor din afară, acestea singure se aplică după însăşi învăţătura Mîntuitorului: «N'am ve«nit să desfiinţez legea, dar să o împlinesc... «Daţi Cesarului ce este al Cesarului şi lui «Dumnezeŭ ce este al lui Dumnezeŭ; Ori-ce «suflet să se supue înaltelor stăpînirĭ, căci «toată puterea de la Dumnezeŭ vine».

Cîte-va exemple vor învedera că nu ori şi ce canon se mai poate aplica azi de însuşi tribunalul bisericesc. Ast-fel:

Canonul 48 Apostolic ca şi canonul 13, VI-ec. opreşte divorţul pentru mireni.

Canonul 64 Apostolic prevede depunerea clericului care posteşte Dumineca.

Canonul 81 Apostolic prevede depunerea Episcopului care se dă la ocărmuiri publice, etc.

Am mai putea cita şi alte asemeni canoane cu dispositiuni contrarii organisărei fundamentale a societăţii celei noui.

Care faţă bisericească poate pretinde că asemeni canoane mai aŭ vre o putere şi că s'ar putea invoca, fie chiar în vre-o judecată bisericească?

Să dovedesc acum netemeinicia socotinţei că judecata uneltită împotriva mea ar fi sprijinită pe canoane, şi că din contra tocmai canoanele prevĕd în casul de faţă că ea s'a făcut contra precedentelor şi contra legiuirii bisericeşti, fie din punctul de vedere al formei judecăţei, fie din punctul de vedere al temeiului.

Răutatea omenească nu este nici de azi, nici de eri; judecătorii bisericeşti, ca oamenii ce sunt, n'aŭ fost scăpaţi de patimele cari împing la călcarea binelui şi la facerea rĕului. Minunat de bine aŭ simţit acest lucru părinţii noştri, şi de aceea aŭ zis ceea-ce ne aminteşte Indreptarea legei (Edit. Hajdeŭ pag. 27): «Nici o dată nu încetează vrăşma«şul şi luptătorul nostru Satana să spurce «cu pîră şi cu clevete traiurile oamenilor «celor buni *şi mai mult ale Arhiereilor...»*

Da, din nenorocire aşa este cum spune Indreptarea legei: Arhiereii adese ori «se spurcă cu pîră şi cu clevete» şi fac ceea-ce nu îndrăznesc să facă judecătorii mireneşti. De aceea şi legiuirea bisericească a fost nevoită ca din ce în ce să prevază îngrădiri pentru judecata bisericească. Mai grele condiţiuni de îndeplinit se cer judecătorului bisericesc decît celui lumesc, pentru a judeca. Această străşnicie s'a încuviinţat din ce în ce mai mult, pentru a înlătura nedreptele judecăţi ce se uneltean în biserică contra Episcopilor, pentru a'i înlătura din scaunul lor, din ură şi rîvnă de mărire.

Ast-fel s'a încuviinţat:

a) Atît prin canonul 12 de Cartagena, cît şi în legea sinodală română din 1872 art. 9, ca numĕrul judecătorilor cari daŭ o hotărîre în judecata unuia din membrii Sinodului să fie de 12.

In cazul de faţă hotărîrea e dată numai de 11, căci de şi ea a fost semnată de 12, dar între aceştia era şi P. S. Arhiereu Valerian; şi dacă este adevĕrat că o semnătură o dată pusă nu se mai poate retrage, întru cît P. S. Sa'a fost violentat, după cum formal a declarat-o, semnătura aceasta este nulă de drept.

In cît priveşte semnătura P. S. Episcop Ieronim, ea nu poate avea nici o tărie, pentru că P. S. Sa n'a luat parte la judecată, aşa că hotărîrea rĕmîne dată numai cu 11 judecători.

b) Taftopathia: Acusatorul e mai întîiŭ dator să declare că ia acuzaţiunea pe răspunderea sa şi că priimeşte să fie pedepsit cu pedeapsa acusatului cînd acesta se va dovedi nevinovat. (Synod ecum. II. 6 şi Indreptarea legei Glava 16 cu prevederea pedepsei de catherisire şi afurisire).

In judecata P. Sfinţilor Arhierei cari m'aŭ condamnat, acuzatorii mei n'aŭ făcut această declaraţiune.

c) S'a încuviinţat principiul de drept-firesc că acuzatorul nu poate fi şi judecător, căci nimeni nu poate judeca propria sa cauză. *Canon 118 de Cartagena:* «Aŭ plăcut ca un Episcop să nu'şi judece judecata sa».

Tîlcul lui Şaguna: «Acest canon rîn«dueşte că un Episcop nu poate judeca nici «pe un alt Episcop care ar avea vre-o în«ţelegere cu el, nici pe presbiterul care ar «avea cu Episcopul saŭ vre-o ceartă».

Canon 6 al Synodului II ecumenic: (V. Pidalion pag. 103); «Insă dacă oare cari:... «ar zice că aŭ oare care pîră bisericească «asupra Episcopului, acestora cere Sfîntul «Sinod a înfăţişa mai înainte pîrele lor înain«tea Episcopilor Mitropoliei, şi înaintea a«celora să *dovedească* vinovăţiile Episcopu«lui carele este în oare cari pricini».

Va să zică acuzatorul trebue să *dovedească* acuzaţiunea sa, nu să o judece, căci alţii, Sinodul, judecă.

Canon 4 de Antiochia, confirmat de sinoadele ecumenice la tîlc (V. Pidalion pag. 278, punctul 4):

«Şi pîrâşi să nu fie vrăjmaşi învederaţi, *«nici aceiaşi să fie şi pîrâşi şi judecători,* «precum aceasta s'a întîmplat la nelegiuita «catherisire a lui Athanasie şi a lui Chris«sostom».

In judecata P. S-lor Arhierei cari m'aŭ condamnat, acuzatorii mei nu numai că n'aŭ făcut declaraţiunea Taftopathei, dar după ce m'aŭ acuzat, m'aŭ şi judecat, pretinzînd ei şi apărătorii lor că în cazul de faţă nu s'ar aplica canonul 6 al Sinodului II ecum. privitor la hypothesa cînd acuzatorul este un strein de Sinod, ca şi cînd s'ar putea vre-o-dată ca cel ce nu e membru în Sinod, să poate fi judecător al Sinodului. Cită rea credinţă pentru a sminti legea!

Iacă care este textul şi spiritul canonului: Acuzaţiunea poate fi făcută de un membru al Sinodului, saŭ de un strein, de cine va care este ortodox. creştin saŭ de altă religiune; pîra este privitoare la fapte personale şi patrimoniale ale clericului dat judecăţi saŭ poate să privească fapte de caracter bisericesc. Canonul cuprinde diferite dispoziţiuni după felul acestor deosebirĭ: cel ce este de altă religiune, nu poate fi acuzator nici judecător în Sinod; cel ce este de aceeaşi religiune dacă nu este membru în Sinod, dacă adică este strein, poate fi acuzator, dar nu poate fi judecător. Dacă însă cel de aceeaşi religiune este şi membru al Sinodului, el poate fi *saŭ* acuzator *saŭ* judecător; bine înţeles nu poate fi în aceeaşi cauză şi acuzator şi judecător.

Fără îndoială pot fi corpurĭ sociale autorisate prin legea lor organică ca să delege la trebuinţă membri din sînul lor, pentru a instrui o afacere înainte de a procede la judecată. Să se observe însă că în judecata de faţă nu este vorba de membrii delegaţi din Sinod pentru a cerceta mai întîi probele şi temeinicia acusaţiunei, membri cari în urmă să mă fi judecat. In casul de faţă am fost judecat de persoane cari mai din nainte mă condamnaseră prin acusaţiuni stabilite după a lor bănuială în aşa numitul lor act de acusaţiune. Unde este canonul, unde este legea, unde este regulamentul sinodal care să permită această îngrozitoare procedură ca acuzatorii să judece temeinicia pîrei lor, şi să scape ast-fel de pedeapsa la care de sigur mergeaŭ, dacă se respingeau învinuirile aduse?

Ia să vedem precedentele stabilite în judecata bisericească. Acusatorii mei de tot felul, n'aŭ încetat de a se da de marĭ cărturarĭ, găsindu-se nedreptăţiţi prin alegerea la scaunul *Mitropolitan* a unui Episcop netitrat.

Invăţaţi cum sunt, de ce nu 'şi-aŭ adus aminte că în judecăţile bisericeşti, cele mai nedrepte şi îngrozitoare, măcar de formă s'a respectat principiul că membrul din Sinod nu poate fi în acelaş timp şi acusator şi judecător.

La Sinodul din Tyr, cînd Athanasie a fost dat judecăţii pentru abateri dogmatice şi de drept comun (mutilaţiune, violaţiuni de femei, etc.), toţi judecătorii eraŭ inimicii lui; ar fi putut fi în formă cum şi eraŭ de fapt şi acusatorĭ şi judecătorĭ; cu toate acestea un simţimînt de ruşine 'l a împedicat. Şi atunci îşi aŭ distribuit rolurile minunat de bine: Meletienii aŭ fost acusatorĭ, Eussebienii judecătorĭ.

In judecata lui Chrisostom s'a stabilit şi mai lămurit principiul că acusatorul nu poate fi şi judecător.

Se ştie că Chrisostom a fost învinuit în mod copilăresc, că a comis acte de violenţă, sacrilegiŭ, că a cumpărat scaunul patriarcal, că a furat marmora de la balisterul bisericei, că a furat vase sfinte şi podoabe din biserică, că a schimbat obiceiurile Bisericei, *că a fost acusator, martor şi judecător,* în afacerile Archidiaconului Martyrie şi a Episcopului Proeres de Licia. Chemat la judecată, Chrisostom a recusat pe patru Episcopi din Sinod în chipul următor: «dacă voiţi serios ca eŭ să mă pre«sint, stergeţi aceştĭ patru Episcopi din nu«mărul judecătorilor meĭ, şi dacă voiţi ab«solut ca eĭ să fie acolo, faceţi-i a veni ca «acusatorĭ, pentru ca rolurile să fie curate «şi eŭ să ştiŭ cu cine am a face... Voi îmi «daţi ca judecătorĭ pe inamicii cei mai neîm«păcaţi şi mă citaţi la tribunalul vostru prin «mijlocul clericilor meĭ!...» Theophil, principalul acusator, temîndu-se ca nu cum-va presidenţia sa, să dea prilej la atacurĭ contra sa saŭ la *mijloace de cassare* a hotărîrii sinodale, a avut tactul de a lăsa în locul său pe Paul de Heraclea.

Nu este locul aci de a cerceta nevinovăţia şi infamia comisă în judecata *lui* Chrisostom. Să însemnăm însă *faptul* că şi acusatorii şi judecătorii lui Chrisostom şi Chrisostom acusatul, au recunoscut principiul că nu poate fi cine-va şi acusator şi judecător în aceeaşi causă.

d) S'a recunoscut ca în ori-ce judecată, dreptul fie cui de a recusa pe judecător în casul cînd este o bănuială gravă, că dintr'o causă saŭ alta judecătorul nu poate judeca cu nepărtinire, şi s'a prevăzut pedepse pentru cel ce acusă pe nedrept (clevetitorii). Ast-fel: acusatorii trebuesc să fie oameni nevinovaţi, cu viaţa curată, credincioşi, cinstiţi, temători de Dumnezeŭ, să nu fie curvarĭ, clevetitorĭ, vrăşmaşi (canon 21 Sobor 24 Glava 17); judecătorii să ispitească şi să întrebe pe pîraşi—preoţi saŭ mireni—să nu cum-va să fi pornit pîră din ură saŭ vrajbă. (Canon 6 Sobor II Glava 16): «cel ce sunt «sub învinuire mai veche să nu se primească «mai înainte a pîri pe Episcop ori pe alţi «clerici, pînă cînd nu se vor arăta nevi«novaţi de învinuirile ce li se aduc.»

Infăţişîndu-mă la judecată, am recusat pe cei recusabili după regulele de mai sus, precum pe P. S. Archiereŭ Ghenadie, Episcop al Rîmnicului Noul-Severin, care se găsea dat judecăţei şi pe cei cari eraŭ persoane interesate în proces (Canon 70, 144, 46 Cartagena); totuşi, fără a se face măcar formalitatea unei chibzuirĭ, recusaţiunea s'a respins, cum s'a respins şi recusaţiunea sprijinită pe faptul că trei dintre judecătorii iscăliseră cunoscutul act de acusaţiune. Şi ştiţi ce zic învinuitorii meĭ? Că recusaţia pe vrăşmăşie e neîntemeiată, căci e de necrezut şi nu s'a întîmplat ca un cleric să fie osîndit în asemenea împrejurărĭ, afirmare neadevărată, ştiut fiind din nenorocire contrariul.

e) S'a stabilit prin canonul 27 de Cartagena un termen de cel puţin de o lună din ziua primirei citaţiunei, şi s'a recunoscut învinuitului dreptul firesc al apărărei personal saŭ prin apărător, fără care nu este cu putinţă o judecată propiu zisă, o *condemnare.*

Nici un canon ecumenic saŭ local, nici un regulament nu ridică acest drept.

Intîmpinarea făcută pe temeiul art. 10 din Regulamentul sinodal că «Şedinţele Sfîntului Sinod nu sunt publice» nu suprimă dreptul de apărare, căci presenţa apărătorului nu dă judecăţei caracterul publicităţei. Publicitatea reiese din posibilitatea asistenţei publicului, iar nu din faptul apărărei, care poate fi personală saŭ prin asistent. Iacă cum se rosteşte marele Mitropolit Andreĭ Şaguna în dreptul său canonic, la pag. 419:

» . . De aci urmează, că şi creştinilor ori «preoţilor împricinaţi la judecătoriile bise«riceşti, trebue să le fie ertat de aşi pune «din cler saŭ din laicĭ apărătorĭ, pentru ne«înţelegerile ivite la una saŭ la altă jude«cătorie bisericească.»

Am cerut să mi-se acorde termenul de o lună conf. canon. 27 de Cartagena, pentru pregătirea apărărei, şi să mi se recunoască dreptul de a face prin apărătorĭ cuvenitele întîmpinărĭ la învinuirile meşteşugite ale actului de acuzaţiune, care nici pînă azi nu mi s'a comunicat. Amîndouă cererile aŭ fost respinse, pe motiv că un Episcop trebue să fie tot-d'auna gata de a se apăra de ori-ce învinuire, chiar şi cînd învinuirea se sprijină pe acte plăsmuite! S'a mai descoperit chiar un canon—Canonul 64 al Sinod. VI ecum. după care «mireanul n'are voe a învăţa în «Biserică însuşindu-şi autoritatea dăscă«lească; laicii în Biserică învaţă de la alţii, «nu învaţă pe alţii» ca şi cum eŭ ceream apărătorĭ, pentru ca să stabilească dogme saŭ să le interpreteze cu autoritate doctrinară. Eŭ ceream ca să se lase apărătorĭ mireni saŭ clericĭ, carĭ să dovedească netemeinicia acusaţiunilor şi călcarea legilor, şi mi se răspunde că laicii nu pot să înveţe Sinodul!

Adevĕratul motiv pentru care s'a respins şi această a mea cerere, este de sigur că să temeaŭ conducătorii judecăţei, să nu să deştepte conştiinţele adormite la cuvîntul acelora cari se găseaŭ în o altă stare sufletească de cum sunt acum [illegible] pentru

acuzaţiunea calomnioasă (clevetirea) şi principiul că, dacă din mai multe acuzărĭ alcătuite, una cade, toate cad de drept, iar acela care a fost o dată acusator şi nu'şi-a putut dovedi acusaţiunea, să nu mai poată fi nici o dată acusator. Ce obicinuită trebue să fi ajuns clevetirea, pentru a fi dat naştere la asemeni măsurĭ!

«De nu va putea să dea pe faţă una din «pîre, atunci nici de cele-l'alte să nu crează, «şi să fie gonit afară». (Canon 128 Cartagena şi Glava Indrept. legei 21 şi 26).

In judecata ce mi s'a făcut între alte învinuirĭ strigătoare ce mi s'aŭ adus, este şi aceea că aş fi făptuit cu un ocnaş cu care am fost în corespondenţă. Toate acusaţiunile se ştie că sunt neîntemeiate; nici una însă nu învedereză o mai mare infamie ca aceasta, căci la simţimîntul de răutate şi clevetire, se adaugă şi criminalitatea acelora cari nu s'aŭ dat în lături, plăsmuind cu un ocnaş acte ce mi le-aŭ atribuit. Azi că ţara întreagă este mişcată de groaza unor asemeni fapte, nu este de datoria celor ce m'aŭ condamnat — fără a mĕ judeca — să procedă la revisuirea condemnării? Mai este îndoială asupra clevetirei? Această singură clevetire nu atrage înlăturarea tutulor celor alte învinuirĭ închipuite şi nedovedite?

Să nu se zică că judecata este desăvîrşită. Canoanele sunt unanime pentru a recunoaşte condamnatului dreptul de restabilire. După canoanele Apostolicesti 28 şi 32, condamnatul pe nedrept se găseşte în starea omului ale cărui mîinĭ sunt legate de răi făcătorĭ, iar nu sgîrcite în mod firesc, pentru a nu putea fi deslegate. Iar canonul 12 al Sinodului din Antiochia (egkainiois la 341) nu lasă nici o îndoială asupra revisuirei hotărîrei sinodale de către Sinodul competinte.

g) Religiunea creştină este cea mai sublimă şi bine făcătoare religiune, nu numai prin caracterul său spiritual, universal, caritabil, egalitar şi divin, dar mai cu seamă prin simţimîntul de *dreptate* care o însufleţeşte, simţimînt care a schimbat lumea veche în lumea nouă.

Schimbîndu-se aşezămintele cele vechi sub puterea cuvîntului Mîntuitorului, era cu neputinţă ca şi «sistemul» de judecată să nu se schimbe.

In lumea păgînă se putea răsplăti un nevinovat, cînd aşa cerea interesul Chesarului, se putea condamna cine-va şi pe bănuelĭ, «fără probă». Biserica creştină n'a înţeles nici o dată, în învăţămintele ei asemeni judecăţi. Dreptul de a cere pedepsirea vinovatului este foarte întins şi recunoscut tutulor credincioşilor prin cuvintele Domnului: «Dacă greşeşte ţie fratele tăŭ, îndreptează'l «între tine şi el, şi dacă nu te ascultă, ia «cu tine încă pe unul saŭ pe duoi, şi aşa «îndreaptă'l pe el; şi dacă nu va asculta nici de aceştia, *atunci spune'l Bisericei»* (Mathei XVIII v. 15). Pedepsirea însă ca şi astă-zi în materie de judecată represivă este foarte riguroasă şi supusă unui sistem de probe ce nu se pot înlătura. Probele cerute sunt: arătările martorilor oculari saŭ acelor cari de şi n'aŭ fost faţă la săvîrşirea faptei, ştiŭ din auz de la persoane vrednice de credinţă; recunoaşterea acuzatului unită cu împrejurările faptelor, scrisorile cari dovedesc legătura acuzatului. Cea mai firească din aceste probe, şi din această pricină cea mai obligatoare, este proba cu martorĭ.

«In potriva presbiterului, zice Apostolul «Pavel scriind lui «Timothei, să nu primeşti «pîra de cît în faţa a doui saŭ trei martorĭ». (V. şi Glava 22 Indrept. legei şi canon 73 apostolic după cum se cere cinci martorĭ la pîră şi trei la judecată).

Cît despre precedentele judecăţilor bisericeşti, ele sunt unanime asupra necesităţei ascultărei martorilor sub luare de jurămînt.

Invăţaţii mei acusatorĭ, dacă 'şi-ar fi adus aminte de cele mai însemnate judecăţi sinodale, poate n'ar fi procedat cu atîta iuţeală şi uşurinţă la condemnare. Ast-fel hotărîrea Arienilor cari aŭ condemnat pe Eustatie de Antiochia fără martorĭ, după simpla arătare a unei femei ce'şi purta copilul la sîn, a fost sfărîmată de Episcopi orthodocşi. Cu martorĭ s'a procedat în judecata lui Chrisostom, lui Antonin şi tutulor Episcopilor acuzaţi.

Am fost învinuit că am corespondat cu un ocnaş, după cum ar fi spus cuviosul Damaskin de la Cozia; că am sustras din banii prinşi prin subscripţie pentru facerea trapezului de la skitul Stănişoara, după cum ar fi spus starețul de acolo; că am furat veştminte, după cum ar fi afirmînd călugării de la Curtea de Argeş; că am dat ordin Diaconilor de la Mitropolie să schimbe rostul rugăciunei «a Treimei Aretare»; că am adus Archiereĭ la treapta de presbiter..... Pentru ce nu s'a chemat *un* martor măcar în vre *una* din aceste învinuirĭ? Cum s'aŭ dovedit acuzaţiile? Cînd? cu ce probe? ce aveam eŭ de combătut la judecată, cînd nu s'a zis nimic contra mea, cînd nu s'a făcut nici o cercetare, nici o instrucţie, nu mi s'a pus nici o întrebare, nu s'a adus nici o probă directă saŭ indirectă, nu s'a citit o scrisoare purcedînd de la mine, saŭ de la altul, nu s'a invocat vre o afirmare măcar a vre unuĭ judecător că are cunoştinţă de groasnicele crime ce am comis!

Hotărîrea condemnatoare fiind uneltită cu vicleşug şi de toate părţile aspru criticată, s'aŭ publicat broşurĭ anonime pentru a o justifica. După cuprinsul lor aceste nouĭ publicaţiuni sunt mai mult niste pamflete tendenţioase, pline de neadevăruri. Ast-fel, se pretinde că acusatorii aŭ putut fi judecătorĭ: că aşa s'a întîmplat în judecata lui Arie şi a altor eretici. Altă rea credinţă şi necunoştinţă a practicei judecătoreşti bisericeşti.

In principiu judecata bisericească are loc în urma unei acusărĭ, saŭ a unei denunţărĭ, cum s. ex. Apostolul Pavel a început singur judecata Corinteanului care a avut legăturĭ cu muma lui vitregă. In casul de faţă fost'am denunţat saŭ acusat? chiar actul de acusaţiune dovedeşte că în contra 'mi se făcuse «acusaţiuni», nu denunţărĭ.

Asemuirea judecăţii mele cu acea a ereticului Arie este cu totul nepotrivită. Voiaŭ învinuitorii lui Arie să stabilească cu *toţii* credinţa lui rătăcită, căci în acusaţiuni de eresie se *cerea unanimitate.* De aceia s'aŭ şi alipit acusatorii de judecătorĭ. Sunt eŭ învinuit de o credinţă rătăcită? Nu: mi se aduc învinuirĭ personali, şi în aşa cas nici o dată acusatorul n'a putut fi şi judecător.

Mai la urmă făptuitorii judecăţii, văzînd cît s'a revoltat simţul de dreptate al ţărei cu o aşa procedure ne mai pomenită, aŭ căutat să denatureze faptele petrecute. Aŭ pretins că n'am fost dat judecăţii, că în casul de faţă n'a fost o judecată bisericească, ci o *mărturisire duhovnicească,* unde nu poate fi vorba de taftopathie, de acusare, de probe, de judecată de apărare.

Mărturisirea duhovnicească este... o mărturisire a păcătosului care se acusă singur şi care se ispăseşte prin pocăinţă. Ast-fel hotărîrea osinditorilor zice că: «In şedinţele «Sfîntului Sinod se face o mărturisire du«hovnicească a vinovatului faţă de Sf. Si«nod compus din semenii săi».

In Enciclică se zice că: «Mitropolitul n'are «drept la apărătorĭ, de oare-ce spovedania «se face de către însăşi cel ce se spove«deşte». Broşura distribuită de jurnalul *Gazeta* (Carol Göbl) afirmă la pag. XXIV «Se uită că judecata bisericească nu este «o judecată mirenească, ci o *spovedanie «sufletească* asupra unor învinuirĭ biseri«ceşti» (dar am fost acusat şi de fapte de drept comun).

Broşura anonimă a preotului ortodox de şi scrisă cu mai multă fineţă, este şi mai perfidă. Nu zice că ar fi având Sinodul rolul unui Duhovnic, dar că n'aŭ fost acusatorĭ, *ci propunitorĭ carĭ aŭ făcut o arătare.* Iar Enciclica pastorală gîndind că va isbuti să dea uitărei odiosul condamnărei, se încearcă a o transforma într'o nevinovată certare canonică!

Trebuie bine lămurită această încurcătură ce se face de cei ce m'aŭ judecat, crezînd că aŭ secretul canoanelor şi a legislaţiunei bisericeşti, aşa că nu vom putea deosebi lumina din întuneric. Este o mare deosebire între *mărturisirea duhovnicească şi judecata bisericească.*

Capul Bisericei, domnul nostru Is. Christos, 'i-a dat puterea de a face legi, de a le aplica şi pedepsi pe cei ce le calcă. Acest drept al bisericei poate fi curat spiritual (duhovnicesc) şi 'l este esenţial în forma sa Dumnezească. El priveşte bunurile spirituali, darul, viaţa nesfîrşită. Mai are biserica şi o altă putere, care stă în dreptul de a se guverna, de a regula ordinea ei, de a face canoane, de a judeca în materie bisericească, de a observa[1] de a da pedepse canonice cum s. ex: caterisirea.

Ast-fel fiind, judecata bisericească poate să se facă în Tribunalul din întru saŭ în cel din afară. In cel dintîiŭ cas judecata bisericească este «de pocăinţă», o pocăinţă, o mărturisire duhovnicească» pentru că este privitoare la taina pocăinţei (una din cele şapte taine prin care se dă iertarea păcatelor făptuite după botez, acelora carĭ se căesc în adevăr şi carĭ se mărturisesc în această dorinţă). Sub forma de mărturisire bisericească, judecata bisericească se exercită de duhovnic. Din contra, jud cata care are loc în puterea legei (canon, regulament) cu privire la tot ce este supus unei împotrivirĭ, este o judecată ordinară externă. Ea se face după anumite regulĭ de Tribunalul bisericesc constituit. Cea dintîiŭ are loc de bună voe pentru abaterĭ uşoare, pentru dorinţe nedrepte, şi se termină prin cererea iertărei, pe care mărturisitul o şi primeşte după căinţă. Din contră, judecata bisericească are loc pentru abaterĭ mai marĭ, pentru crime, e supusă la anumite forme, dă loc la chibzuirĭ între mai multe persoane, şi se termină adesea ori prin pronunţărĭ de pedepse grele.

Intrebăm acum: în casul de faţă, ce fel de judecată a făcut Sinodul? în ce calitate m'a judecat? Ştiu că mai dinainte mă înfăţişam ca condemnat, nu ca acusat; dar eram eŭ un păcătos venit înaintea Sinodului să'mi mărturisesc greşelile pentru ca să dobîndesc eĭ tire? Mi se cerea o mărturisire duhovnicească? Nu, fără îndoială. M'am înfăţişat la Sinod nu ca penitent, ci ca un om nevinovat, chemat după canonul 74 apostolic în urma unor grele acusaţiuni închipuite, formulate în scris dar necomunicate.

Dacă este aşa, ce mai însemnează întorsătura că în casul de faţă n'a existat «judecată» ci mărturisire duhovnicească?

Acusatorii mei şi apărătorii lor se grăbesc a întîmpina că n'are însemnătate călcarea îngrădirilor fundamentali la judecată, temeiul condemnărei mele fiind fapte oribile ce am comis. «Biserica fiind o institu«ţiune dumnezeiască... nu poate lăsa să fie întunecată prin unele forme carĭ ar menţine germenele de cugetărĭ şi fapte rele». (V. Darea de seamă despre judecata... fostului Mitropolit Ghenadie, pag. XXVI). Dar atunci ce mai însemnează procedura judecăţei bisericeşti, stabilită de Canoane?

Temeiurile condamnării

Ia să vedem acum grozavele temeiurĭ ale condamnării: Sunt mai întîi învinuit de eresie. Actul de acuzaţie cam îngîna vina de eresie. Hotărîrea condemnatoare caută s'o stabilească pentru a da aparenţă unei osînde întemeiate, iar Enciclica către Bisericile din afară o pune în evidenţă, cu o rea credinţă justificată de marea rîvnă de a'mi găsi o crimă.

Generoşii mei judecătorĭ, ca şi Arienii, carĭ aŭ judecat pe Alexandru, episcopul Alexandriei, geloşi de misiunea ce 'şi-aŭ dat şi priimit, neputînd să'mi atace viaţa prin simple bănuelĭ, aŭ căutat să mă încrimineze din punctul de vedere al credinţei.

M'aŭ învinuit că am schimbat rostirea: *«A treimei arătare»,* ordonînd a se zice în naosul bisericei cu voce tare, în loc de a se spune încet în altar, pentru ca cu chipul acesta, să mă daŭ de fiul lui Dumnezeŭ.

Am schimbat şi numele rostirei zicîndu-i: *«A treia Aretare»* în loc de *«A treimei Arătare».*

Se pretinde cu alte cuvinte că am atacat Dogma Trinităţei care este temeiul de căpetenie al Bisericei ortodoxe creştine.

Da, am urmat practica rituală ce avea loc şi mai înainte sub fericitul Mitropolit Nifon, ca această rostire liturgică să se facă în biserică cu glas tare pentru ca toţi credincioşi să se asocieze, tocmai pentru că ast-fel se învedereză pentru toată lumea creştină dogma Sfintei Treimi.

Şi apoi rostirea liturgică «a Treimei Arĕtare» fiind o cestiune de ritual, pe basa Tipicului aprobat de Sinod la 7 Maiŭ 1890, nu

www.dacoromanica.ro

eram eu în drept a o modifica? Iacă ce zice sfîrșitul tipicului «știut să fie însă, că Ar-«chereul poate modifica după necesitate «*tipicul* și *uzul* ceremoniei în părțile nec-«sențiali...»

Nu,—n'am preschimbat cuvintele *a Treimei Arătare* în *a Treia Arătare*, căci nici aŭ vre-un înțeles cuvintele: a Treia arătare. Cînd ar fi fost întîia? Cînd a fost a doua?

Făcut-am vre o eresie?

Cei mai puțin inițiați în Dogma și ritualul bisericesc aŭ înțeles mai dinainte că nu poate fi vorba aici de vre-o eresie.

Eresia este o abatere de la o dogmă fundamentală a credinței. Eresia fiind dar o mare învinuire, presupune un element esențial: reaua credință, gîndul însoțit de stăruința încăpățînată de a schimba sau strica dogma. Cine este în greșală și o recunoaște, nu este vinovat, nu este eretic. Dacă aĭ primit o ideie greșită de la părinți, de la predecesorii tăi înpreoție, în archierie, și vrei să te îndreptezi, nu eștĭ eretic, căci buna credință înlătură eresia.

De aci îndatorirea Tribunalului care judecă pe cel acuzat de eresie, să 'i zică mai întîiŭ: «Credința ta este greșită, de ce nu o părăsești?»

Acuzatul răspunde saŭ: «'mi recunosc greșala» și este desvinovățit, saŭ «nedovedindu-mi-se greșala credinței mele, stăruesc într'însa» și este condamnat.

În ce mă privește, obiceiul rostirei a «Treimei Arătare» cu voce tare în naosul bisericei, ca și pe acela ca Archiereĭ și Episcopi, cînd slujesc cu Mitropolitul să nu poarte mitra și cîrja, 'l-am primit de la fericitul Nifon, sub care am primit Diaconatul. Presupui că sunt greșit; doveditumi-s'a greșala în Sinodul ce m'a chemat la judecată? Și dacă greșală este, este aci «abatere de la dogmă» saŭ modificare de ritual?

Să ne reamintim istorisirea evangelică a arătărei lui Dumnezeŭ: «Pe cînd Botezătorul Ion era înconjurat de popor, Isus se apropie către Ioan și 'i cere să 'l boteze. Ioan îi zice: «Eŭ trebue să fiŭ botezat de tine și tu vii la mine? Isus 'i răspunse: «lasă acum să fie și așa, căci trebue ca toată dreptatea să se împlinească» (adică Ioan trebuia să afle că Messia pe care 'l anunțase a sosit, iar Isus trebuia să recunoască misiunea dumnezeiască a lui Ioan, care acum trebuia să înceteze, și așa dreptatea se făcea de unul față de altul). Cînd Isus a eșit din apă, cerurile s'aŭ deschise, Duhul lui Dumnezeŭ în chip de porumb s'a pogorît peste El și un glas din ceruri a zis: «Acesta este fiul meŭ cel iubit, întru care am bine voit, pre dînsul să 'l ascultați.» Ast-fel Ioan află că Isus este fiul lui Dumnezeŭ. În adevĕr Duhul 'i zisese: «Acela peste care veĭ vedea pogorîndu-se și oprindu-se Duhul, *acela* este care botează în Sf. Duh.»

Mai 'nainte nu-l cunoștea ca fiul lui Dumnezeŭ; această taină i-a fost descoperită la botez. În această istorisire evangelica (Mateiŭ III, 16, 17; Marc I, 10, 11; Luca III, 21, 22), sunt deosebite ca persoane: Tatăl carele din cer mărturisește pe fiul sĕŭ; Fiul, botezat de Ioan în Iordan și Sf. Duh pogorîndu-se din cer asupra Fiului, în chip de porumb, ceea-ce, zice Macarie, se arată lămurit în Troparul cântat la Bobotează.

Presupui că am greșit, ceea-ce tăgăduesc, ținînd obiceiul rostirei ca în timpul fericitului Nifon. În ce am stricat Dogma Sfintei Treimi, pe care am recunoscut'o tot-d'a-una, declarîndu-mă neputincios eŭ păcătosul de a o schimba. N'am recunoscut oare această dogmă a Sfintei Treimi, una și nedespărțită, chiar și în apărarea ce am dat P. Sf. Archierei, înaintea cărora am fost chemat ca osîndit mai d'înainte?

Dar să nu căutăm cuvinte sănătoase în hotărîrea osînditoare, căci urei ce-i pasă de dreptate și bună credință. Faptul următor va învedera aceasta și mai mult.

Osînditorii meĭ nu s'aŭ mulțumit cu pronunțarea celor două mari pedepse privitoare la demnitatea archierească și mitropolitană, nu s'a mulțumit a arunca asupra capului meŭ bîrfeli, din care una măcar n'a dovedit; aŭ vrut să mă arate în fața lumei creștine și ca un eretic nebun, asemănîndu-mĕ în textul hotărîrei, așa fără nici un rost, cu Montan și cu Priscilla. Vrut'aŭ să arate lumei că știŭ că a existat un Montan și o Priscilla? De ce n'aŭ amintit și pe Maximilla? Nepotrivita amintire a acestor eretici îndrăciți, dovedește cât de rea este pisma. Cititorul va judeca.

Montan a fost un adevărat eretic, un impostor care vroia să se dea drept profet și făcător de minuni. Pretindea la reînoirea creștinismului, transformîndu'l într'un monarchism exagerat. Avea vedenii, cădea adese-orî în accese de nebunie, dîndu-se atunci de adevăratul Duh Sfînt și anunțînd venirea lui Christos în curînd. Două femei bolnăvicioase, Maximila și Priscilla, sonambule și ascete, profetisaŭ cu dînsul ca tovarășe ale lui. Montan împreună cu discipolii lui, din causă că se credeaŭ privilegiați, s'aŭ numit spirituali. Sinodul de la Hierapolis (finele secolului al II-lea) a condamnat pe Montan și tovarășele lui ca profeți mincinoși posedați de diavolĭ.

Întrebăm acum: ce caută în hotărîre asemănarea mea cu phrygianul Montan și tovarășa sa Priscilla. Datu-m'am de profet? Vrut-am să reorganisez pe alte base Biserica? Ce am făcut? Poate că sunt criminal fiind-că cred în *Duhul Sfînt*, dar această credință este temelia Sfintei noastre Biserici.

Nu s'aŭ oprit la asemeni copilării și fantasii asupritorii meĭ. Aŭ pretins că sunt și schismatic, căci «declarînd Sinodul ilegal «constituit, i-am atacat autoritatea sa. Așa «dar *implicit* am atacat puterea obligatoare «a Sf. Canoane, a legei, a Statului, a Re-«gelui». Ce să mai răspund la asemeni raționamente cari confundă o instituțiune cu persoana fie-căruia din cei ce o compun, cari pretind că a recusa un judecător, este a tăgădui legea, Statul, pe Rege.

Dacă acusațiunea cea mai grea «învinuirea de eresie» este așa de neîntemeiată, ce să mai zic de învinuiri ca următoarea: Că «am adus pe Episcop la treapta Presbiterului», pentru că am împedicat pe Archierei de a purta mitră și sacos la oare-care slujbe ce făceam.

Acest obicei a existat nu numai sub fericitul Nifon, dar chiar în Moldova. Iacă ce zice fericitul Melchisedec, fostul Episcop al Romanului: «Pînă la 1756 Episcopii numai «în Eparchiile lor se învesmîntaŭ cu sacos «la serviciul divin, iar cel de Roman și cu «mitră, dar în Capitală la solemnități se în-«vesmîntaŭ numai cu feloane și cu omofor «rămînd Sacosul și Mitra prerogative dis-«tinctive ale Mitropolitului» (Cronica Romanului, pag. 110).

Ce să mai răspund la această crimă de ierosilie?

Că am primit clerici din altă eparchie fără carte canonică a chiriarculuĭ lor, dîndu-le voe să săvîrșească cele sfinte, și am visitat alte eparchii instigînd pe preoți contra Episcopilor lor;

Că am mănuit arbitraricește desbaterile Sf. Sinod, am imprimat cărți bisericești, numit și înlocuit funcționari ai Sf. Sinod fără a sa autorisațiune.

Că 'mi am însușit atribuțiuni disciplinare și judecătorești, cari sunt numai de competința Sf. Sinod; ast-fel am amenințat pe Episcopul Rîmnicului cu rupere de relațiuni.

Că am avut tendința de a mă pune d'asupra Sinodului omițînd de a face să se pomenească în Biserica Mitropolitană din București Sf. Sinod ca autoritatea cea mai înaltă.

Învinuirile acestea sunt copilărești și faptele ce mi se impută neadevărate, cu nimic dovedite, cum am arătat și în Protestul înaintat Sf. Sinod (v. Anexa II). Și oare pentru asemenea fapte închipuite,—și chiar adevărate—se turbură Biserica și Statul? Cine citește cu atențiune actul de acusațiune, hotărîrea, pamfletele anonime cari mă calomniază, enciclica, se convinge că adevărata causă a condamnărei este pretențiunea că am usurpat drepturile Sf. Sinod. Cu alte cuvinte, că m'aș fi pus mai pe sus de P. Sf. Archierei osînditori; adică ura și necazul că am fost înălțat la demnitatea de cel d'întîi ierarh al Bisericei noastre, eŭ ignorantul și păcătosul! Nu. Pentru cuvinte de ură din partea unora și altora trebuia să fiu înlăturat. Pentru triumful acestei dorințe toate mijloacele eraŭ bune.

Dar patima nu știe să se oprească. Nu era destul îngrămădirea pe capul meŭ a învinuirilor arătate. Aŭ simțit osînditorii meĭ că orî-cine vede copilăria unor asemenea acusațiuni și atunci aŭ consimțit să comită un abuz de putere îngrozitor, călcînd peste competența ce o dă legile fundamentale Sinodului, 'mi aŭ pus în sarcină crime și delicte de drept comun. Asemenea fapte se stabilesc de autoritățile de Stat, după un anume sistem de probe, cu dreptul pentru învinuit de a se desvinovăți și apăra în conformitate cu legile din afară, fără a se putea judeca cine va de un alt tribunal de cît cel firesc.

Un profesor a comis un furt cu spargere saŭ un asasinat. După toate legile și procedurile societăților civilisate, se trimite învinuitul în judecata Tribunalelor ordinare și după condamnare, — dacă condamnarea este —Corpul din care face parte condamnatul, pronunță și el pedeapsa disciplinară. După art. 87, 88 și 89 din legea clerului, Tribunalele și Curțile sunt datoare să comunice Ministerului de Culte, orî-ce sentințe pentru achitare saŭ condemnare a orî-cărui membru din clerul român.

Este firesc lucru ca judecata de Stat să preceadă în materie de crime și delicte judecata disciplinară, căci în alt-fel, s'ar putea învinuitul să fie judecat și condamnat pe cale disciplinară pentru o crimă, ce în urmă nu s'ar mai stabili pe cale de judecată de Stat, de oare-ce a fost imaginară, uneltită.

Ei bine, asupritorii meĭ aŭ inventat un mijloc ascuns, deghisat, de a ridica cînd vreĭ garanțiile libertății individuale (proba dreptului comun, judecători naturali etc.). Mijlocul este de a face un simulacru de judecată disciplinară, de a condamna, de a nu da curs judecății de drept comun, de a împedica saŭ întîrzia chiar judecata în calomnie din partea învinuitului! Tribunalele inquisitoriale n'aŭ cunoscut pînă acum așa ceva.

Călcări de legi

Ce însemnează accastă uneltire? Cum tolerează Guvernul asemeni înscenări? Cred uneltitorii că nu va sosi ziua judecății?

Ast-fel uneltita hotărîre mă condamnă la lipsirea și catherisirea de orî-ce serviciŭ și învrednicire archierească și la depărtarea din Scaunul Mitropoliei Ungro-Vlachiei.

Să presupui un moment că aș fi un vinovat; puteaŭ P. Sf. Archierei osînditorĭ să pronunțe o asemenea hotărîre? Nu, căci competința Sinodului fiind determinată prin legea Sinodală, nu se poate trece peste marginele ei.

În casul de față s'aŭ depășit de două orî căderile Sinodului, condamnîndu-mă pentru fapte de drept comun înainte de a mijloci judecata de afară, și căutînd a'mi lua o demninate ce alte puteri 'mi-aŭ încredințat.

Lucrurile saŭ afacerile bisericești sunt de două feluri: unele *curat spirituale* (cuvîntul «curat» 'l vom găsi de trei orî în legea Sinodală de la 1872: în art. 12, 15 și 21) și alte *mixte*. Cele spirituale aŭ de scop mîntuirea sufletului, ast-fel sunt credința Sfintei Treimi, tainele. Ele sunt de competința esclusivă a Bisericei. Cele mixte sunt acelea care țin de ordinea spirituală și de cea timporală (privitoare la siguranța și pacea societății lumești).

Afacerile mixte Biserica și Statul le hotărăsc împreună, pentru că ele coprinzînd raporturi bisericești, care aŭ strînsă legătură cu raporturile sociale publice, influențează viața publică și drepturile cetățenești. Ast-fel sunt la noi căsătoria, alegerea Episcopului, a Mitropolitului, acești mari demnitari ai Bisericei avînd un caracter religios, și politic. Mai sunt mixte și afacerile cari prin firea lor sunt curat spirituale, dar care aŭ luat și un caracter lumesc prin evoluție istorică. Ast-fel Archieria în sine e ceva curat bisericesc, și cu toate acestea la alegerea Archiereului participă și Capul Statului, de și darul 'l are de la Dumnezeŭ, transmis lui prin punerea mîinilor celui care îl hirotonisește. De aci și divisiunea elementelor organismului bisericesc în: elemente *personali*, acelea cari se refer la toate membrele trupului Bisericei, fără deosebire de naționalitate și condiție, ast-fel sunt fețele bisericești începînd de la cele mai înalte și sfîrșind la cele mai mici: Archierei, presbiteri, diaconi și creștini, și elemente *sociale* privitoare la partea din afară a funcționărei Bisericei. Ast-fel sunt parochiile, monastirile, eparchiile, mitropoliile, patriarcatele, sinoadele.

Ce dispune legea sinodală, și Constituțiunea țărei în privința competinței sinodului?

Art. 19, al. 5 Constit.: «Afacerile spiri-«tuale, canonice și disciplinare ale Biseri-«cei ortodoxe romîne se vor regula de o «singură autoritate sinodală centrală, con-«form unei legi speciale».

Art. 12, leg. sinod: «Sfîntul Sinod al Bi-«sericei autocefale ortodoxe romîne, va statua «asupra tuturor afacerilor spirituale, disci-«plinare și judiciare *curat* bisericești, în «conformitate cu sfintele canoane ale Sfintei «Biserici ortodoxe de răsărit».

Art. 15, leg. sinod: «Regulamentele Sfin-«tului Sinod vor fi supuse prin Ministru «Cultelor sancționărei Domnești, spre a fi «executorii, iar decisunile în materii judi-«ciare religioase se vor executa de a dreptul «de către Sfîntul Sinod.

«Aceste sentințe se vor executa numai «pe cît timp pedepsele cuprinse într'însele «vor fi *disciplinare* și de un ordin *curat* «religios».

Art. 21, leg. sinod. «Fie-care eparchie «are un consistoriŭ permanent pentru ad-«ministrarea și judecarea afacerilor clerului, «*curat* bisericești...»

Legiuitorul, cum se vede, n'a întrebuințat așa în treacăt cuvîntul «*curat*» în trei articole. Acest cuvînt cuprinde în sine deosebirea afacerilor spirituale în adevăratul sensal cuvîntului de afacerile spirituale mixte.

Naște acum întrebarea: Conferirea funcțiunei de Mitropolit, de Episcop și retragerea ei este o afacere disciplinară și curat religioasă?

Că caterisirea și destituirea sunt pedepse în sensul riguros al cuvîntului, iar nu simple măsuri disciplinare, nu încape îndoială. În judecata bisericească sunt pedepse disciplinare: observarea de aproape, canonisire cu metanii, dojana, oprirea timporală din serviciŭ, punerea în rîndul ceților, retragerea pentru pocăință, postul. Pedepse în sensul riguros al cuvîntului sunt: anathema, catherisirea, destituirea.

În casul de față osînditorii meĭ aŭ pronunțat caterisirea și destituirea din funcțiunea de Mitropolit cu pierderea prin urmare a drepturilor ce aduce cu sine demnitatea mitropolitană, precum Senatoria. Se poate zice că pedeapsa e de caracter simplu disciplinar? Cum? Am comis eresie și mi s'a dat o simplă pedeapsă disciplinară? Dar legiuirea bisericească nu prevede pentru învinuiri ca acestea simple măsuri disciplinare, ci adevărate și grele pedepse.

Să vedem acum dacă destituirea din funcțiunea mitropolitană este o afacere *curat* bisericească, pentru ca să ne putem găsi în litera și duhul art. 15 din legea sinodală.

Mitropolitul întrunește două mari calități: Archieria și Archiepiscopatul; preoția și funcțiunea. Preoția se găsește în învățătura sfinților apostoli: «Nu fi nebăgător de seamă «de darul ce este întru tine care ți s'a dat «prin proorocie, *prin supra-punerea mîi-«nilor preoților*» (Sf. Pavel către discipolul saŭ Timothei I Tim. IV, 14). Cade prin urmare în mare greșeală autorul dărei de seamă a judecății mele cînd spune la pag. XXXVIII că Sinodul dă darul Archieriei. Nu: Sinodul alege cu Regele pe candidatul la Archierie, dar nu'l dă darul, căci Sinodul nu este o instituțiune de drept divin. Puterea spirituală ce se răspîndește în suflet prin preoție este foarte mare, pentru că așa a vrut Dumnezeŭ; și tocmai pentru că Dumnezeŭ o dă, omul nu o poate lua. Legea sinodală romînă totuși a dat și Statului, represintat prin puterea esecutivă, dreptul de amestec în numirea Archiereului (art. 8 și 10 din regul. pentru alegerea archiereilor).

Episcopul din contră este un element social, o funcțiune care se poate lua. De aceia se și zice că Episcopul se «depune».

Cine pune pe Episcop și cine 'l depune în Biserica ortodoxă și în Statul român?

În Biserica veche Episcopii se alegeaŭ de clerici și popor, representat mai tîrziŭ prin cei mai aleși. Justinian a încuviințat ca cei mai aleși. cu clerul să presinte Mitropolitului trei candidați. În secolul XII Sinodul singur presinta trei candidați Episcopi, iar Mitropolitul confirma unul dintre ei. Patriarhul numea pe Mitropolit, iar Împăratul numea pe Patriarh.

La noi a fost obiceiul ca alegerea Mitropolitului să se facă de Obștească Adunare, Patriarhul dîndu-i bine cuvîntarea. Mitropolitul ales depindea de Domn. «Domnul pri-«vea ca urmările și învățăturile bărbaților «celor bisericești să fie întocmai după aşe-«zămîntul credinței. Și ca nici unul dintre «dînșii să nu se abată din drumul adevă-«rului, și să tăinuiască inima de lup sub «piele de oaie. Nici păstorul ca să nu fie «leneș pentru turma sa, saŭ să dea vre o «sminteală prin pilda sa. Domnul avea pu-«terea de a depune pe Mitropolit și Epis-«copi pentru pricini care ar fi ca să'i scoată». (Cantemir Scrisoarea Moldovei pag. 38).

Atributele Domnului de altă dată parte i-aŭ rămas, parte aŭ trecut la autoritățile constituite în Stat.

Legea sinodală în vigoare, consideră demnitatea episcopală și mitropolitană în Stat ca o funcțiune administrativă, politică și religioasă, la care nu se pot înălța de cît Romînii din tată Romîn, prin voința Națiunei, convocată în Marele colegiŭ și sancționată de Capul Statului.

De unde dreptul Sinodului, autoritate cu atribuțiuni determinate, de a depune un Mitropolit, cînd i se poate contesta chiar dreptul de a depune fără decret regal chiar un Archiereu, știut fiind, că și Capul Statului participă la alegerea Archiereului, de și Preoția în sine o are numai de la Dumnezeŭ? Dar atunci ce mai însemnează dreptul Marelui Colegiŭ electoral de a alege pe Episcopi și Mitropoliți, dacă Sinodul cînd vrea, după a sa părere, poate să depue pe Episcopul saŭ Mitropolitul ales? Oare a încetat pentru osînditorii meĭ principiul firesc că acela care are dreptul de a institui are și pe cel de a destitui?

Cînd art. 21 al. 3 din Constituțiune a declarat că: «Religiunea ortodoxă a Răsări-«tului este religiunea dominantă a Statului «Romîn și că Biserica ortodoxă romînă este «și rămîne neatîrnată de orî-ce chiriarchie «streină.....», n'a înțeles să schimbe vechile raporturi dintre Biserică și Stat, dînd Archiereilor saŭ oamenilor din guvern și Episcopilor drepturi în Stat contra datinelor și Constituțiunii țărei, în cari se găsește însă'și garanția Bisericei.

În Biserica Răsăritului ca și în obiceiurile țărei noastre, în cele spirituale, Biserica este supremă, neatîrnată, suverană. În afacerile însă cari sunt în atingere cu societatea constituită, spre deosebire de ce a fost altă dată în Apus, Biserica este de Stat, nu în afară de Stat. «Dreptul Statului *către* cele sfinte, nu *în* cele sfinte» zicea cu drept cuvînt marele Împerat Constantin. Numai ereticii și schismaticii aŭ negat Statului orî ce drept asupra bisericei.

Cum? în toate judecățile bisericești, ca în judecata lui Athanasie, Chrisostom, Paul de Samosat, Eustatie de Antiochia, Eusebie al Dorileului, Basian al Ephesului și a altor Episcopi, Împăratul a avut dreptul de control și intervenție, și azi Statul care a înlocuit pe Împărat în Biserica creștină de altă dată, n'ar avea acest drept? Azi, Statului, reprezintat prin Parlament și Rege, revine ca și altă dată Împăratului, dreptul de a confirma saŭ infirma depunerea unui Mitropolit. Dacă este așa, ce putere poate avea hotărîrea osînditoare care n'a fost cel puțin confirmată de M. S. Regele? Cum? Am putut fi prin decret regal suspendat din Archierie și demnitatea mitropolitană (și încă fără un vot al Sinodului, care să încuviințeze suspendarea din Archierie), și n'a trebuit un decret pentru ca să fiŭ destituit?

Ce...

www.dacoromanica.ro

de cît suspendarea, care în casul de față, pe baza canoanelor 27 28 și 87 Cartagena nici putea avea loc, (V. Glava 20. Indrept. lege). «de va fi să se afle Archiereul în «piră, nu poate nescine să 'l scoată din scau-«nul lui, pînă nu se va face judecata asu-«pra lui...» După canonul 27 28 de Cartagena tocmai după două luni de la chemarea la judecată, pîrîtul este privat de oare-cari drepturi.

Pentru a se justifica nedreapta hotărîre a P. Sf. Archierei și complicitatea Guvernului, s'a zis că din momentul ce osînditorii meĭ puteaŭ a mă lipsi de Archierie, de *drept* eram depus din demnitatea de Mitropolit, căci nu poate fi Mitropolit cine nu este Archiereŭ. Episcopatul ar fi accesoriul Archieriei, care este principalul. Accesoriul urmează soarta principalului. Ce argucie! Mai întîiŭ că Episcopatul nu este accesoriul Archieriei, căci poate cine-va fi Archiereŭ fără să fie Episcop. Apoi, știut este că ficțiunile de drept, pedepsele, decăderile nu se presupun nici o dată. Trebue ca legea să le prevadă, să le stabilească. Cu sistemul acesta alegerea Episcopului, Archiereului, devine o afacere curat spirituală, în care puterea publică n'are nici un amestec, căci Sinodul nefiind controlat de nimeni, mai cu seamă de Marele Colegiŭ, n'are de cît să scoată la iveală, în unire cu guvernul saŭ fără dînsul, pe cale de judecată, numirea orî-cărui Episcop și să'l destitue.

Un judecător înaintat membru de Curte n'are stagiŭ legal: e destituit de drept, fără decret? Un prefect e condamnat: destituirea e de drept, fără decret? În această teorie pentru ce am mai cere semnătura Capului Statului pentru ca actele politice ale miniștrilor să fie executorii? Ce? Un rege constituțional nu este dator să aibă încredere în guvernul saŭ? Un guvern care are încrederea majorității parlamentare, nu mai are nevoe de aprobarea Regelui, căci acesta de drept 'i datorește concursul. Da, se cere semnătura Capului Satului, pentru că el este în drept să controleze actul și să o refuze. Tot asemenea și hotărîrea sinodală, pronunțată asupra unor fapte ce se impută Episcopului, Mitropolitului, trebue arătată Marelui Colegiŭ electoral, Parlamentului, acesta singur fiind în drept de a confirma și pronunța destituirea. Dacă altă dată și sub Regulamentul Organic depunerea unui Mitropolit era în dreptul Obștestei Adunări, cum s'ar putea da azi fără un text de lege în competența Sinodului?

Dar, întîmpină osînditorii și îndeplinitorii osîndii, o dată hotărîrea condemnatoare pronunțata, ce mai putea face guvernul. El a avut un rol pasiv. N'a violat nici o lege, căci nu este nici una care să'i dea vre-un amestec în judecățile *curat* bisericești.

«Ce putea să facă guvernul? Nimic. Con-«siliul de Miniștri nu constitue o autoritate «de revisuire și de reformare a decisiunilor «judiciare, fie ale Sf. Sinod, fie ale unei in-«stanțe, judiciare mirenești. Cum ar fi putut «deci Consiliul de Miniștri să 'și aroge cu «de la sine putere acest drept? Care lege «i-'l dă?» (V. Voința Națională din 2 Iunie). Aici stă înțelegerea celor din guvern cu osînditorii meĭ. Am arătat că judecata în casul de față nu este o afacere curat bisericească, că Sinodul n'a fost bine constituit, că s'a violat art. 12 al legei Sinodale, de oare-ce el n'a judecat în conformitate cu sfintele canoane ale sfintei Biserici ortodoxe de Resărit, și cu legile din rfară ele Țĕrei. Care era în asemenea împrejurări datoria Guvernului?

Saŭ de a cere în interesul legei casarea unei hotărîri anticanonice, și antilegali, dată cu abus de puterea, incompetința și violarea legei, saŭ de a 'i refuza concursul saŭ la esecutare.

Să ceară cassarea în interesul legei înalta Curte fiind competinte a judeca recursul în casul de față. În sistemul organizărei Statului Romîn, Biserica și Statul nu sunt isolate, are fie-care sfera sa de acțiune bine determinată. Unde este însă punctul de atingere? Statul 'și are legile sale și supușii săi. Biserica, și anume autoritatea sa supremă, Sf. Sinod, 'și are legile și regulamentele sale obligatorii în limitele prescrise de art. 15 al legei sinodale (sub restricțiunea sancționărei regale), 'și are supușii săi, cari în Romînia în imensa majoritate a casurilor sunt tot supușii Statului.

Cine va judeca respectarea și violarea acestor legi, călcarea atribuțiunilor? Că ne trebue o putere de control, toată lumea o recunoaște; în alt-fel saŭ Statul se confundă în Biserică, saŭ Biserica în Stat. Această putere controlatoare nu poate fi alta de cît Înalta Curte de Justiție și Casațiune. Altă dată în Biserica ortodoxă a Răsăritului, autoritatea supremă de control era Împăratul, la noi Domnul. Căderile lui în urma noilor stări de lucruri aŭ trecut celui mai înalt Tribunal judecătoresc al Țărei, căci el este menit să judece călcările, conflictele de drepturi, ciocnirile puterilor constituite în alt-fel ce garanție am avea contra abusurilor de putere, nu ale instituțiunei de sigur, ci din partea acelora cărora instituțiunea este încredințată? Responsabilitatea Ministerială? Dar această garanție, mai tot-d'a-una ilusorie, isbește în Ministru, nu în actul ilegal comis. Nu trebue restabilirea dreptului violat și această restabirile nu se poate «în special» obține de cât judecătorește.

Fără îndoială Înalta Curte nu poate judeca, nu se poate amesteca în partea din lăuntru a Bisericei, în afacerile *curat* bisericești, în tainele Religiunei, căci la noi Dreptul sacru nu este amestecat cu Dreptul Public și privat ca la păgînii Romani. Nu va putea Înalta Curte să judece dacă bine a fost condamnat Preotul care a greșit slujba sf. leturghii. Înalta Curte este însă competinte pentru partea din afară a Bisericei, pentru afacerile religioase mixte, pentru tot ce implică raport între Stat și Biserică, chiar cînd aceste rapoarte ar reeși din sfintele canoane, cari sunt regulatorul vieței creștinești.

În adevăr legiuirea bisericească are două caractere: unul curat moral ruperea cu biserica. Din acest punt de vedere (Statul) Înalta Curte este incompetentă.

Altul: eclesiastico-social, ast-fel sunt cestiunile relative la fixarea împărțiriior administrative bisericești, la stabilirile instanțelor judecătorești, la regularea monastirilor, la «juridicțiunea judecății formale bisericești», la afacerile de căsătorii, de nașteri, de moarte, de moșteniri, la regularea procesiunilor, sărbătorilor, etc. De îndată ce canonul e privitor la asemenea afaceri, și are caracter constrîngător, înalta Curte (Statul) devine competentă.

Guvernul mai avea și un alt drept, în același timp o datorie *de a nu da concursul său* la esecutarea unei hotărîri anticanonice și ilegali, de a cere chiar revisuirea acestei hotărîri, dată în urma uneltirilor descoperite, dacă însă și P. Sf. Archiereĭ care m'aŭ judecat, întîrziază a procede la revisuirea din oficiŭ a hotărîrei. După toate legile bisericești și lumești, cade hotărîrea sprijinită pe acte falșe.

Guvernul era dator să refuze concursul săŭ, căci, «dacă autoritatea sinodală, cînd «statuează asupra afacerilor, fie spirituale, «fie disciplinare saŭ judiciare, trece peste «limitele competinței și violează legile fun-«damentale ale societății civile, saŭ săvîr-«șește acte contrarie civile și menite a tur-«bura ordinea publică, Ministerul Cultelor «care asistă la toate deliberările Sf. Sinod «cu vot consultativ, are a întrebuința legi-«tima influență, ce trebue să aibă, spre a «împedica săvîrșirea din partea Sf. Sinod «a unor acte abătute, nelegale saŭ menite a turbura ordinea publică, vătămatul însuși cînd este vorba de decisiuni în materie ju-«diciară religioase, contrarii legilor civile, «are o garanție în dispozițiunile codului «penal, cînd s'ar fi esecutat acele deci-«siuni».

Cînd s'a dat vr'o dată o hotărîre sinodală, mai strigătoare prin ilegalitatea și netemeinicia ei? Cînd o hotărîre a unui Tribunal saŭ Corp constituit, a turburat mai mult ordinea publică prin alcătuirea și scandaloasa sa executare?

Ce a făcut Ministerul Cultelor, representantul guvernului față cu o asemenea procedare? Ce a făcut guvernul? A aprobat ridicarea mea cu jandarmi!

Admițînd că putea poliția guvernului să intre în Palatul Metropolitan ca în casa unei autorități; putea intra fără mandat judecătoresc în casa mea, în chilia mea, în domiciliul meu civil?

S'a invocat un regulament pentru disciplina monacală, privitor la vagabondajul monacal, pentru ca să fiŭ sequestrat polițienește!

Și această executare, ne mai pomenită din timpurile mediovale ale Bizanțului, se face fără încuviințarea măcar a Regelui, a cărui iscălitura a fost cerută pentru suspendarea mea, chiar din treapta Archieriei.

S'a cerut amestecul Regelui în o afacere aproape curat spirituală, în sacerdoțiu, în misterul preoției, și nu s'a cerut amestecul Regelui în destituirea dintr'o înaltă funcțiune fără caracter *curat* religios, administrativă și politică mai presus de toate, căci ea conferă Senatoria de drept! În datinile țărei noastre demnitatea mitropolitană s'a considerat din punctul de vedere al hierarchiei administrative și politice, mai presus de funcțiunea de ministru.

Un Ministru nu poate fi revocat conform art. 93 al. 1 din Constituțiune de cât de Rege. Ce zic? un funcționar administrativ inferior nu poate fi destituit de cât prin decret regal, și Capul Bisericei române a putut fi chemat la judecată, judecat, condamnat și esecutat de Prefectul Poliției, fără decret regal, în mai puțin de 48 de ore, ca și Flavian, victima Sinodului tâlhăresc de la Ephes!

Ar crede cine-va că răpirea mea cu jandarmii Prefectului poliției a fost cel din urmă act al abusurilor de putere, comise față cu întîiul ierarh al Bisericei romîne.

Nu, mai trebuia și înfințarea unor pedepse pe cari Codul Penal romîn nu le admite nici chiar față cu cei condamnați pentru crime îngrozitoare.

Aceste noui pedepse încuviințate pe cale de dispositiune administrativă sunt: *supravegherea Înaltei Poliții în mod fățiș, confiscarea averei, percheziții fără o prealabilă urmărire penală deschisă.*

Din ziua intrărei mele în Monastirea Căldărușani, sfîntul locaș a fost transformat în o casarmă, iar eŭ nejudecat, necondamnat față cu legea de Stat, în numele căreia singură nu poate ordona pedepse atingătoare de libertatea individuală, în timp de aproape trei luni, n'am putut merge la bisericuța Sfintei Monastiri, să'mi fac rugăciunele și să cer iertare Domnului pentru mine și «cei l'alți păcătoși», de cât însoțit de jandarmi.

Și acum ce voiŭ zice de cei ce aŭ uneltit nedreapta, anticanonica și ilegala condemnare și executare?

O instituțiune fie cât de sublimă, fără a confunda cu însă'și aceia cari o formează, străbate de multe orî crize dureroase. Așa s'a întîmplat și cu Biserica ortodoxă. Caracterul sĕŭ divin n'a împedicat'o de turburări groasnice causate de păcatele, slăbiciunile și răutatea omenească. Poate că sunt încercările prin cari trebue să trecem. S'aŭ văzut și altă dată judecați uneltite de cîți-va inși prin intrigă, ură, pismă și clevetire, vrăjmași transformați în judecători, și oameni slabi de suflet, întrebuințați, deveniți complici celor d'întîi prin amenințări și promisiuni.

Tocmai din causă că mulți episcopi condamnaŭ fără a judeca, se și introdusese obiceiul, că în sentința de condamnare judecătorii să iscălească în două feluri: Unii iscăleaŭ întrebuițînd formula: *orisas ipegrapsa*, adică am judecat și am iscălit, pe cînd alții iscăleaŭ mai tîrziŭ, zicînd numai *ipegrapsa*, adică m'am alăturat fără să fi judecat.

Așa ceva s'a întîmplat și în judecata mea. Canoanele și legea sinodală cer ca 12 Archierei cel puțin să ia parte la judecată. Archiereul Valerian ca și Episcopul Vasile în judecata de la Ephes, a declarat că a iscălit înfricosat și că 'și retrage iscălitura. Archiereul Dionisie, Episcopul Buzeului, a mărturisit ca și Epiphanie în ziua chiar cînd m'a condamnat că sunt nevinovat; Archiereul Ieronim, Episcopul Romanului, care pentru motive ce 'l privesc n'a venit la ziua judecății, a declarat ca și cei doue-zeci și trei de archimandriți care aŭ condemnat pe Eftichie (norocitul) la Sinodul din Constantinopoli, că de și n'a judecat, totuși aderă la condemnare! Tot P. S, Archiereu Ieronim a declarat unei persoane bine cunoscute că «învinuirile aduse I. P. S. Mitropolit sunt *fleacuri*».

În asemeni condițiuni onoarea hotărîrei se vede și mai mult.

În ce mă privește, mărturisesc înaintea lui Dumnezeŭ, că aștept cu încredere în nevinovăția mea ziua dreptății.

În dreptate este Nădejdea mea, precum este a tutulor acelora cari trăesc cu Credința și în Dragostea de Dumnezeŭ.

Este cu neputință ca această hotărîre smulsă prin uneltiri să rămîe în picioare. Cît pentru cei ce s'aŭ făcut vinovați de a fi acuzat și condemnat pe nedrept pe fratele lor mai mare întru Christos, voi zice și eu cu Profetul: «Nu vreaŭ moartea păcătosului, ci îndreptarea lui».

Dumnezeŭ să le erte păcatul și să le lumineze mintea.

† Ghenadie Mitropolit Primat.